

บทบาทศาลยุติธรรม
ในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม

ดร. ปารีชาต มั่นสกุล

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

คดีสิ่งแวดล้อม

- ความซับซ้อนของลักษณะคดี ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล
- การพิสูจน์และการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทำได้ยากมาก
- ผลกระทบที่เกิดจากคดีสิ่งแวดล้อมอาจแสดงให้เห็นหลังเกิดเหตุเป็นเวลานาน
- การกำหนดขอบเขตและการประเมินมูลค่าความเสียหายของทั้งระบบทำได้ยาก
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบไม่สามารถทดแทนได้และไม่มีราคาตลาด

บทบาทศาลยุติธรรมในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม

- ฟ้องคดี
- พิพากษาคดี
- บังคับคดี

การฟ้องคดี

- ผู้มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาล
  - บุคคล
    - เอกชน
    - รัฐ
  - สิทธิชุมชน?
  - การดำเนินคดีกลุ่ม

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี

- คดีปกครอง
- คดีแพ่ง
- คดีอาญา

ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม

- ศาลชั้นต้นทั่วประเทศ
- ศาลแพ่งแผนกคดีสิ่งแวดล้อม
- ศาลอุทธรณ์กลางและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีสิ่งแวดล้อม
- ศาลฎีกาแผนกคดีสิ่งแวดล้อม

การดำเนินคดี

- บทบาทศาลยุติธรรม
- ภาระการพิสูจน์
- ปัญหาในทางปฏิบัติ
  - พยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของฝ่ายที่ไม่มีภาระการพิสูจน์ > ร่างกฎหมายใหม่ มาตรา 35 ผลักภาระการพิสูจน์
  - คู่ความสองฝ่ายมีความสามารถในการพิสูจน์ต่างกันมาก > มีหน่วยงานกลาง

การดำเนินคดี (ต่อ)

- การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน
  - คดีมีความซับซ้อน
  - พยานผู้เชี่ยวชาญหรือการคำนวณทางวิทยาศาสตร์เชื่อถือได้เพียงใด
  - ทางแก้ ที่ปรึกษาทางสิ่งแวดล้อม พยานผู้เชี่ยวชาญคนกลาง องค์กรกลางที่ศาลสามารถเชื่อถือได้

การบังคับคดี

- ปัญหาการบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลยุติธรรมและศาลปกครองที่ให้จำเลยหลายรายเข้าฟื้นฟูพื้นที่เดียวกัน
- กรณีศาลพิพากษาให้จำเลยฟื้นฟูสภาพแวดล้อม แต่จำเลยไม่มีความสามารถหรือไม่ยอมปฏิบัติ ให้กรมควบคุมมลพิษหรือหน่วยงานภายนอกดำเนินการแล้วเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากจำเลยได้หรือไม่ เพียงใด

การบังคับคดี (ต่อ)

- ป.พ.พ. ม.444 วรรคสอง แก้ไขคำพิพากษาได้ภายในสองปี ไม่เพียงพอสำหรับคดีสิ่งแวดล้อม
- การจัดตั้งกองทุนเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้
- ค่าเสียหายที่จำเลยชดใช้ให้รัฐนำไปใช้ฟื้นฟูจริงหรือไม่

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับร่าง พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม

- อำนาจฟ้อง (ม. 14-16, 18)
- ค่าเสียหาย (ม. 39, 43)
- อายุความ
- การกำหนดค่าเสียหายแยกสำหรับจำเลยหลายคน (ม. 42)
- วิธีการชั่วคราว
- ค่าธรรมเนียมศาล

Q&A

The background is a dark blue gradient with a field of small white stars. Overlaid on this are several technical diagrams. In the top right, there is a large circular gauge with concentric rings and numerical markings from 80 to 210. In the bottom right, there is a diagram with dashed lines and arrows forming a circular path. In the bottom left, there is another diagram with solid lines and arrows. In the top left, there is a small circular diagram with a dashed line and an arrow.

THANK YOU